

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Teze diplomové práce

Zvíře v pojetí nového občanského zákoníku, zák. č. 89/2012 Sb., a v některých veřejnoprávních zákonech

Bc. Romana Severýnová

© 2015 ČZU v Praze

I. Souhrn práce a klíčová slova

Souhrn práce

Tato diplomová práce se zabývá postavením živého zvířete v českém právním řádu, především v novém občanském zákoníku, který jej oproti dosavadnímu pojetí mění, zvyšuje jej, neboť zvíře již podle nové právní úpravy není věcí. V úvodní části se tato práce zabývá filozofickými úvahami nad vztahem člověka a zvířete, na které navazuje přehled vývoje právní úpravy statusu zvířat, vymezení pojmu zvíře v českém právním řádu, a morální a právní status zvířat. Stěžejní část práce je zaměřena na pojetí zvířat podle rekodifikovaného občanského práva a jeho postavení v soukromoprávních vztazích, především k právu vlastnickému. V souvislosti s tímto tématem se práce zabývá i problematikou ztrát a nálezů zvířat. Kromě právního statusu zvířat se tato práce dále věnuje problematice ochrany zvířat, která je upravena v některých veřejnoprávních zákonech, a komparaci s právem rakouským a švýcarským. V poslední kapitole se tato práce zabývá zjišťováním povědomí veřejnosti o nové právní úpravě postavení zvířat a o některých aspektech ochrany zvířat prostřednictvím dotazníkového šetření. Závěrem této práce je shrnutí poznatků týkajících se současného pojetí postavení zvířat v českém právním řádu.

Klíčová slova: občanský zákoník, zvíře, věc, majetková hodnota, vlastnické právo, ochrana, veřejnoprávní ochrana zvířat, týrání zvířat, právní status zvířat

II. Cíl práce a metodika

Cíl diplomové práce

Cílem této diplomové práce je popsat a analyzovat aktuální úpravu postavení živého zvířete v českém právním řádu, především v souvislosti s rekodifikací občanského práva. V práci jsou stanoveny následující hypotézy, se kterými pracuji jak v teoretické, tak v praktické části:

- zvíře je zvláštní majetková hodnota a může být předmětem vlastnických vztahů a majetkových dispozic,
- zvíře je předmětem zvláštního zacházení a některá ustanovení a režim nakládání s věcmi se na něj nemůže vztahovat.

Předmětná problematika bude porovnána se zahraniční, rakouskou a švýcarskou právní úpravou.

Praktická část této práce bude zaměřena na zjištění povědomí veřejnosti o nové právní úpravě postavení zvířete v zákoně č. 89/2012 Sb., se kterou souvisí i ochrana zvířat. Pomocí dotazníkového šetření tak dostaneme odpověď na otázku, jak je široká veřejnost informována o změně v právním postavení zvířete a jak je seznámena s problematikou ochrany zvířat.

Metodika diplomové práce

Při zpracování této diplomové práce budu vycházet z poznatků, které přinese především popisná, analytická a kompilační metoda. Zpracování teoretické části práce se bude odvíjet zejména od analýzy právních předpisů a kompilování z odborné literatury. V práci bude též využita komparace staré a nové právní úpravy právního postavení zvířete a jejich rozbor a komparace české a zahraniční (rakouské a švýcarské) právní úpravy. Všechny poznatky z teoretické části pak budou využity k otestování výše stanovených hypotéz tak, aby byl naplněn cíl této práce.

V praktické části bude formou dotazníkového šetření zjištěna informovanost široké veřejnosti o nové právní úpravě postavení zvířete v zákoně č. 89/2012 Sb., se kterou souvisí i ochrana zvířat. Dotazníky budou hodnoceny vybranou statistickou metodou a výsledky šetření budou interpretovány v textu, ale i graficky vyobrazeny.

Pomocí induktivní metody dojde v konečné části práce k vyhodnocení zkoumané problematiky a vyslovení závěrů, tedy k potvrzení nebo vyvrácení výše uvedených hypotéz a k zodpovězení otázek, které s danou problematikou souvisí.

III. Závěry a diskuse

Cílem této diplomové práce byla analýza **současného postavení živého zvířete** v českém právním řádu, především v novém občanském zákoníku, který jej oproti dosavadnímu pojetí mění, a v některých veřejnoprávních zákonech, které představují těžiště právní ochrany zvířat.

Cílem této diplomové práce byla analýza **současného postavení živého zvířete** v českém právním řádu, především v novém občanském zákoníku, který jej oproti

dosavadnímu pojetí mění, a v některých veřejnoprávních zákonech, které představují těžiště právní ochrany zvířat.

K 1. lednu roku 2014 nabyl účinnosti nový občanský zákoník, zák. č. 89/2012 Sb., který s sebou přinesl mnoho změn. Jednou z nich je i změna právního postavení zvířete. Podle aktuální právní úpravy již **zvířata nejsou věcmi v právním smyslu**, ale ustanovení o věcech se na ně aplikují obdobně v takových mezích, ve kterých to neodporuje jejich povaze jako živého tvora. Přestože je pojetí zvířete jako živého tvora v soukromoprávní úpravě širší, než pojetí zvířete jako obratlovce vymezeného v zákoně na ochranu zvířat proti týrání, zůstává otázka: „Čím je právně živé zvíře?“ zákonodárcem otevřena.

Podle revolučního ustanovení občanského zákoníku má živé zvíře zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor, který se od člověka liší především tím, že není nadán rozumem. Proto nemůže mít stejně jako člověk přirozená práva. Přestože v rámci rekodifikace občanského práva došlo k posílení pozice zvířat v soukromoprávních vztazích, a i když dnes **zvířata tvoří zvláštní samostatnou právní kategorii**, není jim přiznán status osoby, a proto nemohou být nositeli práv ani povinností. Zvířata tak i nadále zůstávají objekty právních vztahů, ale oproti věcem mají silnější postavení.

Definici zvířete tedy nový občanský zákoník přímo nestanoví, ale z úpravy vyplývá, že je **zvíře zvláštní majtková hodnota** a může být předmětem vlastnických vztahů a majtkových dispozic. V souvislosti s tím jsem se dále věnovala otázce zvířat jako předmětu vlastnického práva. Právní režim zvířat se nadále podřizuje režimu vlastnického práva, pokud to neodporuje povaze zvířat jako živých tvorů, ale vzhledem k tomu, že zvířata tvoří v rámci objektů právních vztahů zvláštní právní kategorii, upravuje nový občanský zákoník některé případy nabytí a pozbytí vlastnického práva ke zvířatům odlišně od nabytí a pozbytí vlastnického práva k věcem. Zvířata pak za tímto účelem dělí do několika kategorií.

Vzhledem ke shora zmíněným „speciálním“ vlastnostem zvířete, které jej odlišují od věci, můžeme tvrdit, že je **zvíře předmětem zvláštního zacházení** a některá ustanovení a režim nakládání s věcmi se na něj nemůže vztahovat. Aplikace ustanovení o věcech na zvířata se nepoužijí zejména tehdy, pokud by to mělo zvířeti působit bolest či utrpení. Limitaci libovolného zacházení se zvířaty nalezneme i v řadě veřejnoprávních předpisů, jejichž hlavním cílem je ochrana zvířat.

Občanské právo poskytuje **právní prostředky k ochraně zvířat** jako předmětů vlastnického práva, ale v případech, že je škůdcem vůči zvířeti sám vlastník, ochrana zvířete v rámci ochrany vlastnictví nepřipadá v úvahu. Zde mají **přednost pravidla pro ochranu zvířat stanovená zvláštními zákony z oblasti veřejného práva**. Jedná se zejména o zákon na ochranu zvířat proti týrání, dále veterinární zákon, zákon o rybářství apod. I když systém právní ochrany zvířat není dokonalý, problémy jsou především v **nejednotnosti používání pojmu zvíře** a jeho kategorií napříč českým právním řádem, v aplikaci úpravy ochrany zvířat proti týrání pouze na obratlovce nebo v nedostatečné určitosti skutkových podstat trestných činů v oblasti týrání zvířat, jde o rozsáhlý a propracovaný systém, který za jinými zahraničními systémy ochrany nezaostává a naopak, v mnoha prvcích (například důvod k legálnímu usmrcení zvířete) spatřuji **modernější a vyspělejší úpravu**.

Z komparace se zahraniční, rakouskou a švýcarskou právní úpravou, vyplývá, že i když došlo k výraznému posunu v právní úpravě postavení zvířat v českém právním řádu, od Švýcarska a Rakouska se můžeme i nadále inspirovat (například funkce zvířecího ombudsmana nebo advokáta).

Pomocí dotazníkového šetření bylo zjištěno, že povědomí veřejnosti o nové právní úpravě postavení zvířete v zákoně č. 89/2012 Sb., je na dobré úrovni, převládá kladné hodnocení dereifikace zvířat a názor, že je nová právní úprava důležitá nebo spíše důležitá. V této oblasti je česká veřejnost poměrně dobře informována. Přestože je dnes týrání zvířat často diskutovaným tématem, v případě ochrany zvířat podle některých veřejnoprávních předpisů je povědomí veřejnosti slabší než její informovanost o nové soukromoprávní úpravě. Zejména u odpovědí na otázky týkající se případů týrání zvířat a trestů za ně, včetně zákonných důvodů usmrcení zvířat, je patrná odlišnost veřejného mínění od zákonné úpravy této problematiky.

Závěrem lze říci, že i přes reformní úpravu právního postavení zvířat obsaženou v novém občanském zákoníku, zůstávají **některé otázky** týkající se právních vztahů ke zvířatům **otevřené** a jejich řešení bude záviset na **rozhodovací praxi soudů**.

IV. Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy:

- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákon
- Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch

Judikatura:

- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 26. 4. 2005, spis. zn. I. ÚS 696/02
- Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 7. 5. 2008, sp. zn. 2 AS 74/2007

Jiné právní dokumenty:

- Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Knižní publikace:

- HONSELL, H.; VOGT, P. N.; GEISER, T. BaslerKommentar. Zivilgesetzbuch II: Art. 457-977 ZGB und Art. 1-61 SchlT ZGB. 4. Auflage, HelbingLichtenhahnVerlag, 2011, 2880 s., ISBN 978-3-7190-2950-0
- MÜLLEROVÁ, H.; STEJSKAL, V. Ochrana zvířat v právu. 1. Vydání. Praha: Academia, 2013, 490s. ISBN 978-80-200-2317-9
- SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 – 1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1276 s. ISBN 978-80-7400-499-5
- ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. Praha: WoltersKluwer, 2014. 1736 s. ISBN 978-80-7478-370-8

Články:

- KLEIN, Š. Zvíře není věc, aneb co přináší § 494 NOZ? Ad Notam. 2013, roč. 19, č. 5, s. 17
- MÜLLEROVÁ, H. Mohou mít zvířata práva? Vývoj konceptu právní subjektivity a právní postavení zvířat. Právník. 2012, roč. 151, č. 10, s. 1077-1078. ISSN 0231-6625

Internetové zdroje:

- CÍSAŘOVSKÝ, Michal. *Nový Občanský zákoník přináší změny pro majitele psů* [online]. [cit. 2015-09-10]. Dostupné z: <http://www.narodniregistr.cz/clanek/novy-obcansky-zakonik-prinasi-zmeny-pro-majitele-psu.htm>

